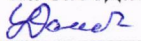
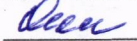
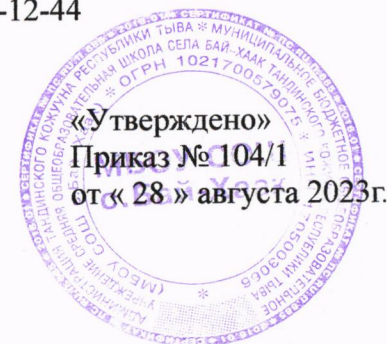


Министерство просвещения Российской Федерации
Министерство образования Республики Тыва
МКУ Управления образования администрации Тандинского кожууна РТ
МБОУ СОШ с.Бай-Хаак Тандинского кожууна Республики Тыва

668310, с. Бай-Хаак, ул. Советская, д. 88, тел./факс 839437)2-12-44
E-mail:tyva_shcool_68@mail.ru

«Рассмотрено»
на заседании ШМО
 Дамба У.М.
Протокол №1
от «28» августа 2023 г

«Согласовано»
Заместитель по УВР
 Оюн Р.Т.
от «28» августа 2023 г.



РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по предмету родная (тувинская) литература, 8 «а» класс.
Программа разработана на основе учебной программы « Родная
(тувинская) литература. Примерные программы. 5-9, 10-11
классы»

Авторы: к.п.н Е.Т. Чамзырын (5-7 классы); М.А.Кужугет
(8-9 классы); Л.Х.Ооржак (10-11 классы). Кызыл,2017 г.

Уровень образования: основное общее образование

Количество часов: в неделю 2 часа, в год 68 часов

Уровень обучения: базовый

Учитель: Оюн Зинаида Овеш-ооловна

Категория - высшая

с. Бай-Хаак,2023 г.

**«Тыва аас чогаалы болгаш литература» курузун (эртемин) өөрөткенинин түннелинде
школалачыларының чедип алган турар ужурлуг чүүлдери: (5-9 класстар)**

Сагыш-сеткил делегейин хевирлээринге хөй талалыг салдарлыг төрөөн (тыва) чогаал эртемин өске эртемнер-биле холбаштырып өөрөдери үстүнде салдырган сорулганы чедип алырынга дээштиг. Төрөөн (тыва) чогаал эртемин өөрөнгенинин түннелдери предметтиг, метапредметтиг база бот-тускайлаң бооп илерээр.

Бот-тускайлаң түннелдер төрөөн дылынга, черинге, бойдузунга ынак, хумагалыг; хамааты бот-медерели бедик, ада-чурт төөгүзүн, культуразын үнелеп билир; номчулгага сонургалдыг, чогаадыкчы ёзу-биле боданып шыдаар; өг-бүле, хөй-ниити база күрүне чергелиг хоойлу-дүрүмнү сагып чоруур, сагыш-сеткили байлак, мөзү-бүдүжү чараш, эптиг-чөптүг аажы-чаңныг кижиниң хевирлеттингенин база төрөөн (тыва) чогаалга өөрөнгөн билииниң деңнелин илередир.

Предметтиг түннелдер төрөөн (тыва) чогаалга өөрөнгөн бүгү теориялыг билиглери (чечен чогаалдың аймаан, жанрын, хевирин, оон бижиттинген төөгүзүн, композициязының тургузуун, дылының уран чурумалдыг аргаларын дээш о.ө.) шингээткенин, уран чүүлдүн янзы-бүрү хевирлери-биле чогаалдың идеязын деңнеп, ханы сайгарып билир, чогаадыкчы арга-шинээ бедик номчукчунун хевирлеттингенинин түннелин илередир; аас болгаш бижимел чугаазы сайзыраңгай, чугааның байдалынга дүүштүр бодалдарын тода илередип шыдаар арга-шинээн тодарадыр.

Метапредметтиг түннелдер билиг шингээдириниң бот-хуу ажил-чорудулгазын углап-баштап, айылап билир, ниитилелге бодун шын алдынып, бодунун туружун, үзел-бодалын камгалап билир, өөрөдилгени төрөөн (тыва) чогаал эртеминден дашкаар шингээдип өөрөнгенин, тыва литератураның укталган дөстөрүн болгаш оон төөгүзүнүн үе-чадаларының онзагай демдектерин, чогаал сайгарылгазын улустун аас чогаалы, эрте-бурунгу түрк бижиктин тураскаалдары, төөгү, география дээш оон-даа өске эртемнер-биле сырый харылзаалыын тодарадып, бүгү эртемнерни чергелештир шингээдип өөрөнир арга, мергежилдерни билирин тодарадыр

ЭРТЕМНИҢ КОЛ УТКАЗЫ

8 КЛАСС (68 шак)

Тыва проза

- Байсалова З.С. Чечен чугаа «Тайга ээзи».
Доржу М.Б. Новелла «Даг эзири».
Дуюнгар М. М. Чечен чугаа «Авамның тону».
Кудажы К-Э. К. Тоожу «Тараа» (шилиттинген эгелер), «Танды кежи»
Куулар Ч. Ч. Тоожу «Шораан» (шилиттинген эгелер).
Танова Е. Т. Тоожу «Иениң салым-хуузу» (шилиттинген эгелер).
Ховалыг М. Б. Тоожу «Ыдыктаан тук» (шилиттинген эгелер).
Чамыян К. Д. Тоожу «Ханы дазыл» (шилиттинген эгелер).

Тыва поэзия

- Даржай А. А. Сонет «Авамга чечээм».
Доржу М.Б. Шүлүк «Аас чогаалы».
Кенин-Лопсан М. Б. Шүлүк «Хүттүң ужары» (өөрлөш шүлүктен шилилге).
Кюнзегеш Ю. Ш. Шүлүк «Чөөн чүктүң кижизи мен», шүлүк «Дыт». Намзырай З. А. Шүлүк «Дуруяалыг шөл», шүлүк «Авам мени манап орап»
Сарыг-оол С. А. Шүлүк «Херээжен», шүлүк «Авамның ынак оглу», шүлүглел «Улуг-Хемим» (шилиттинген эгелер).
Сюрюн-оол С. С. Шүлүк «Ырла, Хемчик».
Уержаа А. (А. У. Кужугет). Шүлүк «Ажыл», шүлүк «Үш чүс харлыг кускуннун чагыы».
Ховалыг А. Х-О. Шүлүк «Үш үне».

Тыва драматургия

- Кок-оол В. Ш. Шии «Самбажык».
Сарыг-оол С. А. Либретто «Чечен биле Белекмаа» (шилиттинген эгелер).

Россия чоннарының литературазы. Делегей литературазы

- Неверов А. С. Тоожу «Аыштыг-чемниг Ташкент хоорай» (шилиттинген эгелер).

Пушкин А.С. Шүлүк «Тураскаал».

Шиллер Ф. И. Шии «Кара сагыш болгаш ынакшыл» (шиллиттинген эгелер).

Чогаал теориязы

Шүлүглел дугайында билиг. Шии дугайында билиг. Барымдаалыг чогаалдар дугайында билиг

Шээжилээр чогаалдар

Кюнзегеш Ю. Ш. Шүлүк «Чөөн чүктүң кижизи мен».

Кенин-Лопсан М. Б. Шүлүк «Хүттүң ужары» (шилилге-биле).

Кудажы К-Э. К Тоожу «Тараа» (шилилге-биле).

Куулар Ч. Ч. Тоожу «Шораан» (шилилге-биле).

Сарыг-оол С. А. Шүлүглел «Улуг-Хемим» (шилилге-биле),

шүлүк «Херээжен»; шүлүк «Авамның ынак оглу».

Сарыг-оол С. А. Либретто «Чечен биле Белекмаа» (шилилге-биле).

8-ки класска тыва чогаал өөредириниң шактарының хуваалдазы

1.	Чечен чогаалдарны номчуур болгаш сайгарарыңга	46шак
2.	Класстан дашкаар номчулгага	8шак
3.	Чугаа сайзырадылгазыңга	11шак
4.	Чогаал теориязы	3 шак

8-ки класска тыва чогаал кичээлдерин чорударының календарь-тематиктиг планы

№	№ эгелер аайы-биле	Кичээлдерниң темалары	Өөреникчилерниң кылыр ажыл-чорудулгазының кол хевирлери	Шагы	Хуусаазы			
					План ёзугаар	Херек кырында	Немелде тайылбыр	Онаалга
1-ги кезээ. Таңдым турда, таңдаш-ла мен...								
1	1.	Кирилде кичээл «Чечен чогаал дугайында сос».	Чечен чогаал кижиниң иштики делегейин база ону долгандыр делегейни шинчилээринге онзагай салдарлыг уран чүүлдүн бир хевир дээрзин илередир. Кижиниң мөзү-шынарының, эстетиктиг көрүжүнүн хевирлеттинеринге, угаан-болдалының делгемчииринге чечен чогаалдың салдарын, күштүг талаларын билип турар.	1	2.09			Ар.3
3	2.	С.Сарыг-оол «Улуг-Хемим». Темазы, идеязы	Чогаалдың темазын болгаш идеязын тодарадыр. Ниити ажылдаары: лириктиг маадырның овор-хевирин болгаш улуг хемнин чурумалын көргүскениниң онзагайын сайгарып ажылдаар, ук овор-хевирлерниң чогаалдың идеязын илередиринге салдарын тодарадыры.	1	2.09			№5, ар.13
4	3.	С.А.Сарыг-оол «Улуг-Хемим»	Таблица-биле ажылдаары: шүлүглелдин композициязы-биле ажылдаарын билир.	1	9.09			Эгелерден үзүндү шээжилээр

	4.	С.А.Сарыг-оол «Улуг-Хемим». Уран-чечени <i>Литература теориязы:</i> шүлүглел	Хемниң оворун, чурумалын көргүскен өске чогаалчыларның ажылдары-биле деңней сайгарып, ажылдап билир. Чогаалда илереттинген бодалдың төрөөн чериниң төөгүзү, сайзыралы-биле холбаалын тодарадыр.	1	9.09			№8, ар. 14
5	5.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Күстүн байлаа».	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	16.09			Чедир бижиир
7	6.	Ю.Ш.Кунзегеш. «Дыт» - бойдус дугайында лириктиг чогаалдарнын бирээзи.	Шүлүктүн темазы болгаш идеязын тодарадырынга шүлүктүн бижиттинген аянының онзагайын, дылдың чурумалдыг аргаларының дээштиин сайгарып билир. Лириктиг маадырның оворунга, ооң миннишкиннеринге үнелел бээр. Шүлүктүн темазы болгаш идеязын тодарадырынга авторнун оворунун салдарын тодарадып билири.	1	16.09			Шээжилээр
8	7.	Ю.Ш.Кунзегеш «Чөөн чүктүн кижизи мен».	«Чөөн Чүк» деп билигнун утказы. Тываның пейзажындан ооң чурттакчызының салым-чаяаны, чаңчылдарының укталып бүткени. Феодализмни чылча шапкаш, Россияның дуңмазы болу бергени. Ооң өөрөдилге, ажыл-биле өңнүктежип, сөөк-яны ылгавазын, чуртунга чоргааралды илереткен чогаал.	1	23.09			Үзүндү шээжилээр
9	8.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Төрөөн черимниң онзагайы»	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	23.09			Чедир бижиир

10	9.	М. Доржу « Даг эзири». Темазы, идеязы, уран-чечени	Чогаалды сайгарары: чогаалдың темазын болгаш идеязын тодарадыр. Жанр талазы-биле онзагайын, дылдың чурумалдыг аргаларын тып, оларның чогаалга салдарын тодарадып билир. Лириктиг Новелланың темазын болгаш идеялиг ужур- утказын тодарадыр. Маадырларның, ачаның болгаш эзирниң омур-хевирлерин чергелештир сайгарып билир,маадырның омур-хевиринге үнелелди берип билир.	1	30.09			№ 9, ар.23
11	10.	С.Сүрүң-оол « Ырла, Хемчик». Темазы, идеязы,тургузуу, уран-чечени	Шүлүктүң тургузуунуң онзагайын, уран чурумалдыг аргаларының дээштиин, идея ажыдарынга салдарлыын тодарадып билир.	1	30.09			№5,7.Ар.25
12	11.	М.Б.Кенин-Лопсан «Хүттүң ужары». Темазы, идеязы,тургузуу, уран-чечени	Лириктиг маадырның иштики сагыш-сеткилин, омурун база Хут ужарының чылдың аңгы-аңгы байдалдарын дылдың чурумалдыг аргаларының, чогаалчының бижиир аргазы болгаш арга- дуржулгалыы-биле илереткенин тодарадып билир. Хүт чурумалын болгаш болгаш кижиниң иштики сеткилин деңнелгелиг сайгарып билири.	1	7.10			№8,ар.28
13	12.	К.Кудажы « Таңды кежи». Темазы, идеязы.	Бөлүктеп ажылдаары: чечен чугааның темазын болгаш идеязын, ооң композициязын, дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының онзагайын тодарадып, идея ажыдарынга салдарын сайгарып билир. Тоожукчу маадырның, Чолдак-Кадай болгаш Көк-Кадай кырган- авайларның омур-	1	7.10			№5,10,ар 33

			хевирлерин, оларның өөредиглиг чугааларының чогаалдың идеязын, темазын ажыдарынга салдарлыын тодарадып билир. Маадырларның иштики делегейин чогаал сөзүглелинге даянып, бадыткалдыг ажыдып билир. Чоннун ёзу-чаңчылдарын шингээдип, амыдыралга ажыглап чоруурунга, бүгү амылыг амытаннарга хумагалыг болурун шингээдир. Чогаалга план тургузуп билир база план ёзугаар чогаалдың утказын эдерти чугаалап билир. Чогаалды ниити сайгарарынга киржир.				
14	13.	К.Кудажы « Таңды кежиин». Овур-хевирлери. Уран-чечени	Чоннун ёзу-чаңчылдарын шингээдип, амыдыралга ажыглап чоруурунга, бүгү амылыг амытаннарга хумагалыг болурун шингээдир. Чогаалга план тургузуп билир база план ёзугаар чогаалдың утказын эдерти чугаалап билир. Чогаалды ниити сайгарарынга киржир.	1	14.10		№8, ар.33
15	14.	Чугаа сайзырадылгазы. « Таңды кежиин»деп чогаалга рецензия бижиири.	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	14.10		№ 11, ар 33
16	15.	З.С. Байсалова «Тайга ээзи». Чогаалдың темазы, сюжеди. Кол маадырның овур-хевири	Чогаалдың аас чогаал-биле харылзаалыын, литературлуг үндезинниин тодарадып билир. Чагыг сөске даянып, философчу угаап боданырын сайзырадыр, аас чугаага бодалды бадыткалдыг, чиге чугаалап өөрениринге чаңчыгар. Чечен чугааның идеялиг сорук	1	21.10		№4, ар.37

			кииришкинниин, «эр сөс» деп билиишкинниң утказын тодарадып билир.					
17	16.	З.С. Байсалова «Тайга ээзи».Дылының уран-чечени	Чогаалчының дылының болгаш бижииринин аянын илередип билир, оларның чечен чугаага уран дээштиин тодарадып билир. Чогаал сөзүглелинге даянып, ханы,сайгарылгылыг угаап боданып чаңчыгар, бодалдарын хостуг илередип билиринге өөренир.	1	21.10			№5, ар 37
18	17.	З.А.Намзырай «Дуруяалыг шөл». Темазы, уран-чечени.	Чогаалдың темазын, сюжедин тодарадып билир; мөзү-шынар айтырыгларынга сайгарылгалыг чугаа чорудар. Чогаалдың уран-чеченин сайгарар.	1	11.11			№4, ар.38
19	18.	Класстан дашкаар номчулга. В. Көк-оол «Байлак чуртум» Чогаалдың темазы, идеязы, тургузуу, уран-чечени.	Уругларның номчулгага сонургалын оттурар, сайгарылгазын чорудар	1	11.11			Аянынг номчулгага белеткенир
2-ги кезээ. Тараам турда, тодуг-ла мен								
20	1.	К.К.Кудажы. «Тараа» - чогаалчынын 1-ги улуг тоожузу.	«Тараа» деп чогаалдың адының, эпигравының идеялиг утказын тодарадыр, сайгарып билир. Кол маадыр Суваңның омур- хевирин тодарадып, ада кижизидилге дугайында чугааны тургузуп өөренир. Бот-тускайлаң ажылдаары: чогаал маадырларының аразында харылзаалар,	1	18.11			Ар.39-58, номчуур

			чогаалда болуушкун, девискээр дугайында билигни шингээдип, бот-тускайлаң ажылдап билир.					
21	2.	К.К.Кудажы. «Тараа». Кол-кол овор-хевирлер, оларның берге салымдан революциянын ачызында аас-кежиктиг амыдыралче киргени.	Кол маадыр Суванның овор- хевирин тодарадып, ада кижизидилге дугайында чугааны тургузуп өөренир. Чогаалга план тургузуп, долу, кызыра азы шилилгелиг эдерти чугаалаар. Чогаалда найырал темазын чырытканын илередип билир.	1	18.11			№10,ap 59
22	3.	К.К.Кудажы. «Тараа». Уран-чечени	Бот-тускайлаң ажылдаары: чогаал маадырларының аразында харылзаалар, чогаалда болуушкун, девискээр дугайында билигни шингээдип, бот-тускайлаң ажылдап билир. Аас, бижимел ажылдарны күүседип чаңчыгар.	1	25.11			№9, ap.59
23	4.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Адыш тараа аал иштин тоттурар», “Хлеб дугайында чүнү билир мен”	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	25.11			Чедир бижиир
24	5.	А. Үержаа «Ажыл»	Шүлүктүн идеялиг утказын тодарадып, тургузуунуң онзагайын, бижиттинген аянын болгаш дылдың уран чурумалдыг аргаларының ажыглалын илередип өөренир.	1	2.12			№ 10, ap 60

3-кү кезээ. Кижичурттуг, куш уялыг

25	1. 2.	В.Ш.Кок-оол «Самбажык». Эрге- чагырга тутканнарга удурланышкын.	Чогаалчының чогаадыкчы ажыл-херээниң дугайында таныжар. Тыва литератураның тургустунуп турар чылдарында драма жанрының сайзыраарыңга чогаалчының киирген үлүүнүң дугайында медээни шингээдир, чугаага киржир. Чөрүлдээлиг байдал: драмада чөрүлдээни тодарадыр. Чогаалда болушкуннарның төөгүлүг үндезиниин тодарадып өөренир.Тывага аңгы демиселин, чоннуң коргуш чок маадырлыг чоруун шииде көргүскениниң онзагайын тодарадыр.Шииниң маадырларының омур-хевиринге аас, бижимел үнелелди берип билир.	1	2.12			Ар.61-117, номчуур
26	2..	В.Ш.Кок-оол «Самбажык». Турлагда амыдыралды коргускени.	Чогаалда болушкуннарның төөгүлүг үндезинин тодарадып өөренир. Тывага аңгы демиселин, чоннуң коргуш чок маадырлыг чоруун шииде көргүскениниң онзагайын тодарадыр	1	9.12			№3,ар.83; №3,ар.100
27	3.	В.Ш.Кок-оол «Самбажык». Алдан- маадырларнын аштырганы.	Шииниң маадырларының омур-хевиринге аас, бижимел үнелелди берип билир. «Маадыр», «маадырның иштики делегейи» болгаш «чогаалдың улустуң аас чогаалы-биле харылзаалыы» деп билиишкиннерни катаптаар, өөрөнгөн чогаалыңга дүүштүр сайгарып билир. Шииниң чогаалын рольдап номчуурунунуң аянын шингээдип билири.	1	9.12			№9,ар.84
28	4.	В.Ш.Кок-оол «Самбажык». Уран-	Шиинин уран-чечени, диалогтарны, улегер домактарны, ырларны ажыглаанындан	1	16.12			Чогаадыгга белеткенир

		чечени	маадырларнын омур-хевиринин тодарааны					
29	5..	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Алдан-маадырлар-хосталгага ынак огбелеривис».	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	16.12			Чедир бижиир
30	6.	Класстан дашкаар номчулга. Ш. Суван « Хемчик нояны»	Уругларның номчулгага сонургалын оттурар, сайгарылгазын чорудар. Тема,идеязы, кол маадырның омур-хевир, уран-чеченин сайгарар	2	23.12			Чогаалды номчуур, айтырылга рга харыылаар
31	7.	С.Сарыг-оол « Чечен биле Белекмаа» 1-ги көжегенин сайгарылгазы. Темазы.	Чогаалдың жанр талазы-биле онзагайын илередип, «либретто» деп билиишкин-биле таныжар, тайылбырлап өөренир. Чогаалдың улустун аас чогаалы-биле холбаалыын, дылдың чурумалдыг аргаларының тема, идея илередиринге салдарын сайгарып билир.	1	13.01			Ар.118-153, номчуур
32	8	С.Сарыг-оол « Чечен биле Белекмаа» 2-ги көжегенин сайгарылгазы. Кол омур-хевирлери.	Номчаан чогаалының утказын, дылының чеченин, өске чогаалдар-биле ылгалдыг болгаш дөмей талаларын тайылбырлап билир. Чогаалды кезектерге чарып, план тургузар.	1	13.01			№ 7, ар.135
33	9.	С.Сарыг-оол « Чечен биле Белекмаа» 3-кү көжегенин сайгарылгазы. Шииниң идеязы, уран-чечени.	Р. Д. Кенденбилдин «Чечен биле Белекмаа» деп операзы-биле онлайн хевирге таныжар. vk.com>video-59838956_456239616	1	20.01			№1, ар 143; №2, ар.153; № 9, ар.154

34	10.	Чогаал теориязы. Ши дугайында билиг.	Ши дугайында билиглерин делгемчидер	1	20.01			Ар.154, кыска конспект
35	11.	А.Уержаа «Уш чус харлыг кырган кускуннун чагыы»-чогаалчының философчу лириказы. Поэтиктиг овуру-хевирлери. Чагыг мотиви.	Авторнун чогаадыкчы намдары-биле таныжар. Чогаалдың аас чогаалы-биле холбаазын, чогаалда канчаар илереп келгенин тодарадыр. Кускуннун символиктиг овурун чогаалда ажыглаанының онзагайын тайылбырлап билир.	1	27.01			№ 6, ар.161
36	12.	А.Уержаа «Уш чус харлыг кырган кускуннун чагыы». Тургузуу, уран-чечени.	Дылдың чурумалдыг аргаларының чогаалдың тема болгаш идея илередиринге ужурдузальын сайгарар. Чогаалда көдүртүнген чидиг айтырыгны, чагыг бүрүзүнүн символиктиг утказын, нарын философчу бодалды тодарадып билир.	1	27.01			№7, ар161
	13.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг « Кижитөөгүлүг, ыяш дазылдыг»	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	3.02			Чедир бижиир
37	14.	М.П.Ховалыг «Ыдыктаан тук».	Тыва литературада барымдаалыг чогаалдар-биле таньжылга. «Ыдыктыг тук» деп чогаалдың жанр талазы-биле онзагайын бадыткалдыг чижектер-биле тодарадып билир.	1	3.02			Ар.162-182, номчуур
38	15.	М.П.Ховалыг «Ыдыктаан тук». Тыва альпинизм	Чогаалды Тывага эрткен төөгүлүг хүннер-биле холбаштыр тайылбырлап билир.	1	10.02			№7, ар.173.№

		темазынын чидиин чогаалда коргускени. Чогаалдын тургузуу.	Төөгүлүг болуушкунну бодунуу-биле тайылбырлап билир. Ыдыктыг XIV-кү Далай-Лама башкының чагыгларын делгем угаап билир. Тоожунун идеялиг утказының ханызын, темазының чугулазын илередип билири.					9,ар 182
39	16.	Класстан дашкаар номчулга.М.Лермонтов «Булуттар». Темазы, идеязы,тургузуу, уран-чечени.	Уругларның номчулгага сонургалын оттурар, сайгарылгазын чорудар. Тема,идеязы, кол маадырның овур-хевири, уран-чеченин сайгарар	1	10.02			Номчуур, онаалгаларны күүседир
40	17.	Чогаал теориязы. Барымдаалыг чогаалдар дугайында билиг.	Барымдаалыг чогаалдар дугайында билигни сайгарар	1	17.02			Ар.182, конспект
41	18.	КД.Н.Ч.Галсан « Көк - ала Алдайым- мээн өнчүм» Чогаалдың темазы, идеязы,тургузуу, уран-чечени.	Уругларның номчулгага сонургалын оттурар, сайгарылгазын чорудар. Тема,идеязы, кол маадырның овур-хевири, уран-чеченин сайгарар	1	17.02			Номчуур,онаалгаларны күүседир
4-кү кезээ. Авай, авай, авайымны...								
42	1.	С.А. Сарыг-оол« Херээжен». Темазы, идеязы, тургузуу, уран-чечени	Шүлүктү аянынг номчуур, ырлап күүседир. Шүлүктүң тургузуунун онзагайын тодарадыр, чоннуң ырызы бооп чоруурун бадыткалдыг тайылбырлап билир.	1	24.02			№3,ар.184

43	2.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг « Ава-маадыр»	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	24.02			Чедир бижиир
44	3.	С.А. Сарыг-оол « Авамның ынак оглу». Темазы, идеязы, тургузуу, уран-чечени	Чогаалдың идеялиг утказын илередиринге портрет, детальдарның салдарын тайылбырлаар. Кол маадырларның омур-хевиринге үнелелди кылып билир. Орус, тыва чоннар аразында найырал темазын ажытканынын, чогаалдың бижиттинген аянын, дылын бот-хуузунда азы демнежип сайгарып билир. Чогаалда портрет, детальдарның идеялиг утка илередиринге ужур-утказын илередип билири.	1	2.03			№3,11.Ар.1 85-186
45	4.	Класстан дашкаар номчулга. Ч.Галсан « Авамга өпей ыры» Темазы, идеязы, тургузуу, уран-чечени	Уругларның номчулгага сонургалын оттурар, сайгарылгазын чорудар. Тема, идеязы, кол маадырның омур-хевирин, уран-чеченин сайгарар	1	2.03			Номчуур, айтырыгларга хары
46	5.	Е.Танова «Иениң салым-хуузу». Темазы, идеязы.	Салым-чаяанныг тыва херээжен чогаалчы Е.Т. Танованың чогаадыкчы ажыл-херээ-биле таньжылга. Чечен чогаалда авторнуң идеязын илередип билир, чогаалдың жанрын тодарадыр.	1	9.03			Ар.186- 207, номчуур
47	6.	Е.Танова «Иениң салым-хуузу». Наталья Дойдаловна-уруунуң талантызының кадагалакчызы.	Чогаалга план тургузуп билир, тургузуунуң онзагайын тодарадыр, цитаталар ушта бижиирин өөренир. Тайылбырлыг номчулганы күүседир. Салым-чаяанныг уруг Надя Рушеваның кижизидилгезинге ада-иениң салдарын тодарадып билир.	1	9.03			№6, ар.196; №7, ар.203

48	7.	Е.Танова «Иениң салым-хуузу». Чогаалдың уран-чечени	Чогаалдың адының символиктиг ужур-утказын тайылбырлап билир. «Талантылыг ада-ие -талантылыг ажы-төл» деп темалыг ажык чугаага киржилгелии.	1	16.03			№ 8, ар.207
49-50	8-9.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Надя-салым-чаяанныг чурукчу»	Хрылзаалыг чугаазын сайзырадыр	2	16.03			Чедир бижиир
51	10.	А.А.Даржай «Авамга чечээм».(боодал сонет	А.А.Даржайның тыва литературада туружун, үнүн тодарадып билир. Тыва литературада «Сонет» жанрының хөгжүлдеси-биле таньжар. Ук жанрның чечен чогаалдың өске хевирлеринден ылгалын билир.	1	6.04			Үзүндү шээжилээр
52	11.	А.А.Даржай «Авамга чечээм». Тургузуунун онзагайы.	Ава дугайында теманы чырытканының онзагайын тодрадып билир. Дылдың чурумалдыг аргаларының идея илередиринге салдарын сайгарып билир. Чогаалдың кижизидилгелиг ужур-утказын илередип, авторнуң туружун тодарадып билир.	1	6.04			Чогаадыгга белеткенир
53	12.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Авамны мен алдын хүнге дөмейлээр мен»	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	13.04			Чедир бижиир
54	13.	М.М. Дуюнгар	Мөзү-шынар болгаш ниитилелде социал-политиктиг теманы чырыдарынга чогаалдың онзагай талаларын илередип билир. Идейлиг	1	13.04			Ар.215-224, номчуур;

		« Авамның тону».	утка илередиринге портрет, деталь болгаш дылының уран чурумалдыг аргаларының салдарын билир. Чогаалда ханы, философчу утканы сайгарып өөрениринге чаңчыгып өөренир. Бодалдарын дыңнакчыга чедингир, дес-дараалашкак, билдингир, тода чугаалап билири. Чогаалдың адының символиктиг ужур-утказын тайылбырлап билир.					№5, ар 221; №4, ар 224
55	14.	З.Намзырай « Авам мени манап орап»	Ава дугайында темада бижиттинген чогаалдар дугайында чугаага киржир. Шүлүктү аянынг номчуур. Шүлүктүң темазын болгаш идеязын тодарадырып, шүлүк чогаалын сайгарыр. Шүлүк болгаш ыры деп темага дүүштүр ажык чугаага киржир. Шүлүктү ырлап өөренир.	1	20.04			№2, ар.225
56	15.	К.Д.Н..С.Пюрбю « Авай, авай, авайымны»	Уругларның номчулгага сонuurгалын оттуурар, сайгарылгазын чорудар. Тема, идеязы, уран-чеченин сайгарар	1	20.04			Аянынг номчулгага белеткенир
5-ки кезээ. Кижиге болуру чажындан...								
57	1.	Ч.Ч.Куулар «Шораан». Тоожунун кол утказы. Улусчу шимчээшкинни коргускени.	Мөзү-шынар болгаш ниитилелде социал теманы чырыдарынга авторнуң үлүг-хуузун илередип, чогаал сөзүглелинге даянып, сайгарып билир.	1	27.04			Ар.226-274, номчуур
58	2.	Ч.Ч.Куулар «Шораан». Ыры-хогжум темазын	Тоожунуң бижиттинген төөгүзүн, кол маадырның прототивиниң, ооң амыдырал-	1	27.04			Айтырыгла

		илереткени. Шораанын омур-хевири: эскериичели, салым-чаяанныы.	чуртталгазының дугайын билип өөренир					р, Ар.246
59	3.	Ч.Ч.Куулар «Шораан». Илбичи Дембилдейнин омур-хевири.	Маадырның иштики делегейин тодаргай илередиринге детальдарның, бойдус чурумалының база өөредилгеге сонургалын, чараш чүүлге хандыкшылын тодарадып билир. Чогаалдың кижизидикчи салдарын тодарадыр.	1	4.05			№4,ар.274
60	4.	Ч.Ч.Куулар «Шораан». Тоожунун дылын уран-чечени.	Улустун аас чогаалында чоннун амыдыралчы мерген угаанының сиңниккенин тодарадып өөренир. Чогаалдың сюжет болгаш композициянын сайгарып билир.	1	4.05			№6,ар.274
61	5.	Чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг «Шораан – салымга дужуп бербээн эрес маадыр».	Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	11.05			Чедир бижиир
62	6.	К.Д.Чамыян «Ханы дазыл».	Тоожунун сюжет болгаш композицияны сайгарып билир. Чогаалда көдүрттүнген айтырыгга авторнун туружун тодарадып билир. Чогаалдың идеялиг утказын тодарадырынга, кол маадырның иштики делегейин ажыдарынга детальдарның, бойдус чурумалының салдарын тодарадып турар. Ниити ажылдаары: «Элээдилер кижизидеринге, өг-бүле, школа, ниитилел аразында сырый харылзааны чорударының чидиг айтырыглары»	1	11.05			Ар.275-299, номчуур

			деп темага ажык чугааны чорударынга киржир.					
63	7.	К.Д.Чамыян «Ханы дазыл».	Ниитилелде элээдилер болгаш ада-иелер аразында мөзү-шынар чидиг айтырыгларнын чугулазын билип, боттарынын бодалдарын илередип сайгарар.Пар-оол Эрендиктин салым-чолун шын орукче катап эгидеринге Алексей Агар-оолдун ажыглаан боттуг аргалары. утказы.	1	18.05			№4, ар.274
64	8.	К.Д.Чамыян «Ханы дазыл».	Агар-оолдун, Ортунайнын, Хурелдейнин Пар-оолдун омур-хевирлеринин тускайлаан талалары	1	18.05			№ 5, ар 274; №6, ар.274
65	9.	К.Д.Чамыян «Ханы дазыл». Дылы, тургузуу	Чогаалдын дылын сайгарарып билири.	1	25.05			Онаалгалар , ар.300
66	10.	Артык Ховалыг «Үш үне». Темазы, идеязы, тургузуу, уран-чечени	Шүлүктүң адының символиктиг утказын сайгарып билир.Чогаалда авторнуң туружун илередип билир: төрөөн черинге, чонунга база ие дылынга хүндүткелдии, ынакшылы	1	25.05			Уран-чеченин сайгарар
67	11.	Чугаа сайзырадылгазы. Артык Ховалыгнын дугайында реферат	Чогаадыкчы ажил. Харылзаалыг чугаазын сайзырадыр	1	30.05			Тыва дугайында кинолар көөр
68	12.	КД.Н. К.Натпий-оол «Сыын Чүрээ»	Уругларнын номчулгага сонuurгалын оттурар, сайгарылгазын чорудар. Тема,идеязы, кол маадырнын омур-хевири, уран-чеченин сайгарар	1	30.05			Чайгы онаалгалар